

ZUBIARTEARI

Ire bi eskutitzak burutik oiñera sarkonki aztertu dizkiat eta eskerrik be-roenak eman bearrean natxegok be-roiek egin zidaketen argitasunagatik, gai onetan neuzkaken lausoak eta gandoak oro aienatu baitzaizkidak. Ene oiñak lur sendoan nabari dizkiat aspaldiko partez eta alaber ene urratsak sendoak izanen dituk gaurgero zingiraz kanpo ibilki.

Baiñan, ene idazlanetan, ba'zioztik, noski, beste makiñatxo bat uts eta oker, ene ezjakite eta zalatzen ume. Otoi, salatu zaizkidak kupida gabe oretarako astirik arkitzen ba'duk. Benetan eskertuko dizkiat ire laguntasuna eta ziñezko adiskidetasuna, ene oztopo eta urrats gaiztoetan norbaiten bearrean bainegok. Akit, bada, itsumutil zintzo ene euskalbideko urrats labainkorretan.

Orain erabilli diagun gaiean, gure gramatikalarietan konfidantza oso bat jarri niken, batere pentsatu gabe auen esanak zimendu ustel batean oiñarririk egon zitezkeanik. Ba-zirudik, ordea, auek labaindu egin zirela euren ustetan, ik zentzuz dioken bezala, euren iritziak ezpaiditek eustarririk gure literatura zaharrean.

Zorionez, ene baitan etzegok seta gaiztorik nola edo ala ene orain arteko usteai edo iritziai eusteko. Makiñabat aldiz baztertu eta gaitzetsi dizkiat nire aburuak okerrean nengoe-

la igarririk. Egi-egarrria bekigu beti gure gidari, naiz-ta erregarri izan. Burua makurtzen eta utsak aitortzen jakiten ongarri zaiok gizonari. Beraz, gaurdanik irekin naukak autsak astinduz jardun aizen gaietan. Ots, "gizon-AZ" izaki edo gauza bakarrarekiko, "gizon-EZ" askorekiko. Orain arteko "gizon-ETAZ" "gizon-ARENZAZ" eta "gizon-ENTZAZ" ostera, sasiko iritzirik baztertzen dizkiat.

Eskutitz au amaitu baiño len ba-zeukat zerbait bitxi esan gurarik -ETAZ'en gramatika semetasun soil- la aitortzen duena. Duvoisin'ek —eta ba-dakik Duvoisin zale aundia naitzena— bere "Biblia'n eta "Laborantzako liburua'n, oker ezpa'nauk, beti -EZ atzizkia zerabillek izaki edo gauza askorekiko (gizon-EZ, landare-EZ, ...). Eztiat uste sekula -ETAZ darabilenik (alare, etzeuzkat eskuartean bere liburuak uste au sendoes-teko) eta ala ere bere deklinazioko tabuletan, SEME-EZ ez-ezik eta beronen aurretik SEME-ETAZ onartzen dik, Ba-zirudik, ontaz, literaturarako -EZ bakarrik onesten zuela euskera bizi-bizitik jasorik eta gramatikara jotakoan, ETA'ri, askargille jator iritzirik, leku egiten zioz -Z atzizkiaz lagunduta, nunbait, forma lojiku delakoaren ustez, "seme-ETA-n", "seme-ETA-rik", "seme-ETA-ren" iru-dira.

Campion'en gramatikan ikus dite-keanez, Lecluse'k eta Duvoisin'ek ba-karrik onartzen ditek "gizon-ETAZ"

delako tankera. Ostera, Darrigo'ek, Xaho'k eta Bonaparte Printzeak -EZ bakarrik onesten ditek. Ik igarri dioken bezala, euskaldun Printze aundiak —beste ororen gaiñetik biotza euskaldunik aundienak baiño euskaldunagoa baitzuen— izan ziken ikusmenik zoliena eta sakonena gai ontan. Onek, euskalkiz-euskalki joaki tankera oetxek ematen zizkiguk.

	G	B	L
	Begi-AZ	Begi-j-EZ	Begi-
	Z	Teorikua	
EZ	Begi-EZ	Begiak-	
EZ			

Gipuzkeraz, ik jasotako adigarrietan bezala. -AZ aukeratzen dik pluralaren ezaugarritzat eta bizkaieraz, ostera -EZ. Azken au ala izan ote duk sekula?

Ire eskutitzean dativo askargillea aipatzen duken ezkerro (gizon-ERI, gizon-EI, gizon-AI), nik uste, euskal-batasunaren ametsez gabiltzanok, Gipuzkoa'ko -AI tankera baztertu egin bear genikela eta -EI onartu, aldakuntzetan edatuena delako (-ERI eta -ER senideak gogoan eukita batez ere) eta plurala adierazteko egokiena, E letra baituk, ik dioken bezala, askartasunaren ezaugarri jatorra.

Bonaparte'k dionez, "begi-AP" Gipuzkoa'ko eta Bizkaï'ko duk, baiñan, oker ez baldin ba'nauk, Bergara alde ortan eta Bizkaï guztian edo zati batean beñepein "gizon-ERI" esaten duzute. Beraz, bego nagusi laphurta-

rren "gizon-EP" eta baztertu ditzagun "gizon-AI", "gizon-ERI", "gizon-ER". Poztuko nindukek nire irizkide ba'intz aukerakizun onetan. Oso aspaldi nabillek dativo askargillearen kezka onekin —Eibar'ko zalantza-agerkizun itzaldian ahantzi egin zitzaidaken aipatzen— erabakirik ezin artu. Baiñan, bein bearko!

Eleizalde'ren zorigaiztoko itzulpenen arrazoi oso-osoa daukak -GANDIK atzikia erabilli bear zukeala -TZAZ'-en edo -Z'ren orde. Niri ere zentzuak iri bezalaxe agintzen zidaken eta une batez orrela jartzeko egon nindukan, eta gaztelerazko esaldia niri ematekotan euskerara itzultzeko, besterik elitzaidakek sortuko enebaitan. Baiñan, iruditu zitzaidaken -Z'az baliaturik ere pekatuak etzuela —larririk beintzat— eta -Z ordeko -TZAZ gaitzesten ari nintzelako, zalantza batzuek egin ondoren, -Z'az baliatu nindukan.

Gure arteko esateko guztiak esan dizkiagula uste diat. Arantzazu'ko praille on-onai bidaliko zizkiet eskutitzok, argitaragarri irizten ba'dizkituk Gabonetakoan egin dezaten eta bestela gure artean geldituko dituk eta kitto.

Agur, ba, adiskide on eta urrengo kankarrekoa noiz ematen didaken. Ene lozorrotik esnatzeko zerbaiten bearra ba'zeukat. Goraintziak etxeko guztiak eta iretzat besarka sendo bat.